

Sächsische

5 | A

5014

Landesbibl.

Gebrüder Schätholsche

Knirschf.

W Budéšně pola Augusta Heinricha Winkelera
czischczane 1780.

Sorbische katholische ABC Hefte

†

a b ī c cz

č d dz e ē ē f g h i

j f fh fž l ſ m m n n̄

ō õ p p̄ p̄ r̄ ſ ſ̄ ſ t tt

h t̄ u v w w̄ y z̄

a b c cz c̄ d dz e ē ē f g h i ē
fh fž l ſ m m n n̄ o õ p p̄ p̄ r̄ ſ ſ̄ ſ t tt
s ſ̄ ſ t tt u v w w̄ y z̄.

æ e i o u.

é ê ó ÿ ï

ł t m n p r w z c̄ c̄ d̄ dz f̄ p̄ ſ̄ ſ̄.

Lakiniische Buchstaben

Waczeniske Piſmiki.

A a b c d e f g h i k l m n o p
q r s t u v w x y z.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.
11 12 20 30 40 50 60 70
XI. XII. XX. XXX. XL. L. LX. LXX.
80 90 100 101 500 1000
LXXX. XC. C. CI. D M.

1778.
MDCCCLXXVIII.

A B C E F G H I K
D J E S G H T R
R H K Z L E M N
N R T P P P H
R R S Z E Z K
B W W Y V E

AB

Ab	eb	tib	ob	ub
Ba	be	bi	bo	bu
Acz	ecz	icz	ocz	ucz
Eza	cze	czj	czo	czu
Da	de	di	do	du
Fa	fe	fi	fo	fu
Ga	ge	gi	go	gu
Ka	ke	ki	ko	ku
Kha	fhe	fhi	fho	fhu
Al	el	il	ol	ul
La	le	li	lo	lu
Ma	me	mi	mo	mu
Na	ne	ni	no	nu
Pa	pe	pi	po	pu
Ra	re	ri	ro	ru
Sa	se	si	so	su
Ta	te	ti	to	tu
Tja	tje	tzi	tzo	tzu
Wa	we	wi	wo	wu
Uz	ez	iz	oz	uz
Za	ze	zi	zo	zu

Αν	en	iñ	ən	uñ
Βα	be	bi	bo	bu
Αcž	ecž	icž	ocž	ucž
Εja	cže	cži	cžo	cžu
Đja	dže	dži	džo	džu
Ζa	že	ži	žo	žu
ℳa	me	mi	mo	mu
ℳa	ñe	ní	nó	nú
Pa	pē	pí	pō	pú
Pja	pje	pži	pžo	pžu
Βja	bje	bži	bžo	bžu
Ŗa	re	rí	ro	ru
Asch	esch	isch	osch	usch
Scha	sche	schí	scho	schu
Tja	tje	tži	tžo	tžu
Wa	we	wí	wó	wú
Alj	ež	žž	ož	už
Ža	že	ží	žo	žu
Wé	bó	dé	dó	hé
Hó	lé	ló	mé	mó
Né	nó	pé	pó	ré
Ró	ßé	ßó	té	tó
Wé	wó	žé	žó	bé
Łe	mē	nē	pē	re
				we

Tón

Tón Wót-tze nasch.

Wót-tze nasch, fiz Zé sé w Ne-be-hach,
síva-to-scje-ne bodz two-je Me-no. Pjindz
E-nam two-je Kra-te-stwo. Two-ja Wo-la-fo
stan, kaiž na Ne-bu, tak teiž na Ze-mi.
Nasch wschédne Kléb dai nam džentz. Ha wo-
dai nain na-sche Wi-né, ha-ko teiž mó wo-da-
wa=mó na-schim Wi-ni-kam. Ha nie-wedz naß
do Spó-tu-wa-nia, ha-ke wu-móž naß wot
Zwo-ho. A-men.

Te Jan-džel-ské Po-wi-ta-ño.

Stro-wa sé Ma-ri-ja, Ma-dé pow-na.
Tón Kniež jo ž To-bu. Žoh-nu-wa-na sé
Zé bez té-mi Žón-ski-mi, ha žoh-nu-wa-né jo
tón Prwod two-jo-ho Ži-wo-ta, Jé-zuš Kré-stuš.
Síva-ta Ma-ri-ja, Ma-cjer Bo-ža; prosch
za naß Rěsch-ni-kow, net, ha wo tey Schturi-
dže na-sche-je Smér-cze. A-men.

Ta Wéra.

Awé-řu do Bo-ha Wót-tza, wscho-ho-móczę
no-ho Stwo-ri-cje-řa Ne-beš, ha Ze-mie.
Ha do Jé-zu-řa Kré-stu-řa jo-ho jed-no-ro-dže-
no-ho Séh-na na-scho-ho Knie-za. Ko-tréž
pod-ja-té jo wot síva-to-ho Du-cha, na-ro-dže-
né; Ma-ri-je te-je Kniež-né. Jo cjer-piv pod
Pón-czí-ju-řom Pi-la-tu-řom, kji-žu-wa-né,
rum-řew, ha jo po-re-ba-né. Jo k Heslam
de-le stu-piv, na tze-cji Džen-jaß wot Mord-
wóch ho-re sta-néw. Jo stvěr do Ne-beš,
kei-dži na Pra-vo-cjé Bo-ha Wót-tza wscho-ho-
móczę

mocz-no-ho. Z tam bu-dje pjinck, bu-djicj
Bi-woch ha Mord-woch.

Za wé-ru do swa-to-ho Du-cha. Je-nu
swa-tu kha-thol-skij Czér-kwia. Bro-ma-dzen-
stwo téch Swa-téch. Wo-da-wa-no téch Ré-
chow. Ho-re-sta-cjo to-ho Ma-ja. Ha je-ne
wécz-ne Bi-we-no. A-men.

Te dze-sacj Bo-je Raz-nie.

1. Té dér-bisch je-no do je-no-ho Bo-ha wé-ricj.
2. Té ne-dér-bisch te M-e-no Bo-je ne-wu-jit-
ne wescj.
3. Té dér-bisch tón swa-té Dženj swé-cjicj.
4. Té dér-bisch Ma-na ha Macj w Czes-cji mécj.
5. Té ne-dér-bisch mor-du-wacj.
6. Té ne-dér-bisch Ne-tzi-sto-té nacj, ha Man-
dzel swa wa-macj.
7. Té ne-dér-bisch kra-nécj.
8. Té ne-dér-bisch falsch-no-ho Swé-tze-ná
da-wacj na pje-cji-wo two-jo-mu Blis-
scho-mu.
9. Té ne-dér-bisch po-ja-dacj two-jo-ho Blis-
scho-ho Man-dzel-ske-je.
10. Té ne-dér-bisch po-ja-dacj two-jo-ho Blis-
scho-ho Kub-wa.

Te Raz-nie teje Czér-kwe.

1. Té dér-bisch te wustajene swate Dně djerzecj.
2. Kózdu Nedželu, ha swaté Dženj tu Božu
Mschu vobojne swóschečj.
3. Tón Póst téch žterzecjí Dnow, te
žtmore ſuche Dně, ha druhe pzikazane
póstne Dně djerzecj; tež Patk ha Sobo-
tu ſo Žedje toho Maša jdjerzecj.

- †
4. Za Léto E naimeňschom jomu ſo ſivojomu
pravé poſtajenomu Měſchničey ſpovedacj,
ha pži tém Jutrovném Třaſtu ton wóſkoſ
ſvaté Saſrament toho Wovtará dostoинie
E ſebi bracj.
 5. Wo zakazaných Třaſach Janohho Kwaſha,
ha kwaſnoho Weſela djerzecj.

Te ſédém ſvate Saſramente.

Tón preñi: Ta Reženica.

Tón druhí: Te Firmuvaňo.

Tón třezi: Tón Saſrament toho Wovtará,
to jo: te mérne Čírvo naſchoho Knieza
Jézuša Kréſtuša.

Tón jtvorté: Ta Poſuta.

Tón paté: Te poſlenie Woluvaňo.

Tón ſchésté: Ta Měſchińska Šveczina.

Tón ſédémó: Te Mandželſtwo.

Tey dwé Razní teje Luboſcze.

1. Té dérbisch Boha, twojoho Knieza ſubu-
wacj z círwoje twojeje Butrobe, z círwoje
twojeje Dusche, z círwoje twojeje Moſhé, ha
zewſchich twojich Moczow.

2. Ha twojoho Blischoho haſo ſam ſo.

Dwé Razní teje Naturé.

1. Žtož té nechach, zo bō ſo tebi wot
jenoho druhoho ſtawo; to teiž té žanomu dru-
homu nietžin.

2. Wſchitko, žtož wó czeicze, zo bóchu
wam Ludžo tžinili; to tžincze wó jim teiž.

Raní,

5

Raniſche Pacjere.

Déž rano wotudžisch, ha z Moža
ſtawasch, prai:

Wo tém Menie Boha Wót + tza, ha Séh + na,
ha ſvatoho + Ducha, ſtamam ja, tón ſamó
žohnui, regérui, zwarnui, ha wedž me k węc-
nomu Žiweſiu. Amen.

Déž ſo woblekach.

Ja ſo o Knieže woblekam, dai mi ha ſchitkim
Ezwojekam: zo bōch tón Pucž teje Eſteſnoſcje
ſchorū ſtaiſie hacž do Węczoſcje.

Déž ſo mójesch.

Ta Woda Stroné twojeje, o Knieže! ſiech me
rumoje wot ſchitkich Rēchow, ha mi dai tam
nédé widzecž Boži Rai.

Potém počlač na twoje Kótena, ha
modl ſo, prajiezé:

O Božo! pžihotui moju Wutrobu k Mo-
dletiu. Wo tém Menie Boha Wót + tza,
ha Séh + na, ha ſvatoho + Ducha, Amen.

Kwatena bódž ta ſívata ho nierozdžetena
Tropicza; tžesčzuimó ju, pžetoiz wona jo ſwoju
Miwoſcz nad nami wopokazawa.

Kwalba bódž Bohu Wóttzen, ha Séhney,
ha ſwatomu Duchen, kaiž to bē wot Spojatka,
iak teiž nēt, ha pžeczé, ha Wéki na Wéki.
Amen.

Žežuš + Nazarenski + tón Kral + těch Židow
czewo me vžed teju nahwoju, pžefrataneju,
ha ſwoju Smiercu gwarnuwačž. Amen.

o

†

O svaté Božo! Svaté hělné Božo! svaté
říšníerné Božo! smět ſo nademnu.

Kneže Ježuſo! wo Zjenoſcjeniu toho ſamoho
Bóhſkoho Meněnia, z kotrémž té tudi na Švě-
cje k twojomu řebeſkomu Wottzev ſo modli-
ſé; Tebi tež ja tak moje Paczere wobréchtu-
vnu, ha z pojižneju Wutrobu praju:

Wottze naſch rc. Štrona ſé Marija rc.
Ja věru do Boha Wottza rc. Te džehacž
Božie Razne rc.

Džakunatio.

Ja džakunu ſo tebi řebeſki Wottze! pjez
Ježuſa Kréstuſa twojoho luboho Šehna,
naſchoho Kneza, zo té mne tu Mocz pjeđewſcheju
Schkodu ha Nezbožom zwarnuwaw, ha mne k
džencischemu Dněv tjerſtwoho zbožne domed ſé;
ha proſchu Ēze pojižne: Té czém tež tón Dzeni
mne nadne zwarnuwacz pjeđewſchim Zwom, ha
pjeđ Nechami; zo bo ſo tebi ſchitke moje Ēzi-
nenio ha Šluknuvatio lubiwo; pžetož tebi Kne-
že, porutžam ja moje Ēzéwo, Duschu, ha
wſchitko do twojey svatey Rukow. Twoi svaté
Sandžel bódž pžimníi, zo tón zwó Nepzeczel
žaneje Moczé nademnu ſenamaka. Amen.

O mój nailubſchi Ježuſko!
Tžin ſebi tžiste Zwobatko,
Wotpotzvacž w mojey Wutrobe,
Zo ſebóch zabów na tebe.

Wo zastupnu Próſtwu těch Svatých.

Svata Marija, ha wſchicžé lubi Svacži!
Proſhcje Boha zamíne, zo bo mi poim-
hane bowo, ha ja zbožné bocž mom. Amen.
¶ Svata

¶ Svatomí Jandželej Pestonej.

D Svaté Jandželo Pestone! kiz té mi wot Boha ē jenomu Zafitarev pôšwané sé; Tebe ja preschu: Té czew me Djentza tón Djeni (tu Nocz) pzedewschimi. Letzenami tých widzowných ha niewidzowných Nepzeczelom zwarnuvacj. Amen.

Déz ho Rano, pzi Powiu, ha Wetzor ē Wopownečju toho Čwojekuwaňa Kréstušovoho zwoni.

1. Tón Jandžel toho Knieza pžinieše Mariji te Poselstwo, ha wona podja wot Svatoho Ducha.

Strowa sé Marija zc.

2. Lev, ja sémi Swižownicza toho Knieza, stan ho mi po twojim Swonje. Strowa sé Marija zc.

3. Ha te Swomo jo ho Maſo z tžinivo, ha jo wo naſ bódliwo. Strowa sé Marija zc.

4. Prosch ja naſ o swata Boža Rodžiczerka.

Re. Zo bóchmó dostoimí boli tých Slubenjow Kréstušowóch.

Mó prožémó Če Knieze, liň nucz twoju Nadu do naschich Wutrobów, zo bóchmó mó, kiz te Čwojekuwaňo Kréstuša twojoho Séhna pžez te Zjewienio toho Jandžela pôznali smó: pžez joho Čerpetio ha Kljif tomu Hordoszivomu Horestačju pžinicz móli; pžez toho samoho Kréstuša naschoho Knieza. Amen.

Knieze bódž nam nadné! pžetož na tebe tža, famó

†

Famó mó; bódz rano z Ėjazom nascha Pominhoč,
ha nasche Zbožo wo Ėjazu teje Stéfknoscze.

Dai tež, mói Božo, mi ha wschitkim Ėjwo-
jekam jenu zbožnu Žtundu ē Žiweňu, ha
ē Wumrecžu, pžez Ježuša Kréstuša naschoho
Kneza. Amen.

Te Požohnuwanie toho Wschohomócznoho
Boha Wót tza, ha Sěh tna, ha svatoho t
Ducha pžindž ē nam dete, ha wostan z nami
pžeczé. Amen.

Schulſka Modlitwa.

Miudi o DUCHO SWATÉ! Napeli te Wutrobé
Trojich Wériwóch; ha zapal wo nich tón
Wocherí trojeje Luboscze; kiz té tých Ludži pžez
tu Schelakoscž wschitkich Jazékow wo Genoscji
teje Wére zromadžin sę.

O Božo! Kiz té te Wutrobé twojich Wéri-
wóch pžez te Wobsmétlenie toho swatoho Ducha
pžeczé wutjivo sę; dai, zo bóchmó pžez toho sá-
moho Ducha to, žež pravé jo, zrozemili
ha naukfnéli; ha joho Tróscha pžeczé bo ži-
felicž móli. Pžez Kréstuša naschoho Kneza.
Amen.

Wóttze nasch. Strowa sę Marija.
Spěvání.

Ma swój Wóž.

Pžindž, ha wobsmečz swaté DUCHO!

Z twojim Swětreom nadnie mé;

Wotterov Rozom mói, ha Wuchó,

Zo bóch dobów Mudroscze;

7

U

¶
Tjii mi Žadoscž ē Wuknenu,
Pžihottui mi Wutrobu:
Bo, schtož naruknu bōch zdžeržaw,
Wo dobréim pak nepzestaware.

Po Schuli.

DKnieze! Mó prošémó Ēje: Té czéwo na-
schomu Tjineniu ha Wostajeniu z twojeju
Madu predē pžińcz, ha z twojeju Pomoczu je
pžewodžecž; zo bōchu wschitke nasche Próstwo ha
Skutki kózdé Tjaz̄ wot tebe bo spotžawó, ha
kaiž ironé wot tebe ſu spotžate, tak teiž pžez
tebe bōchu dokoniane bowó. Pžez Kréstuſa na-
schoho Knieza. Amen.

Ja wérū do Boha zc. Te džeszacž Bože
Razne zc. Te pęcž Razne teje Czérkive zc.
Te z Sacramente.

Potžiňk teje Wérē.

Mói Božo! Ja wérū wschitko krucje, ha wob-
stainie, schtož ta kžesczianska khatholska
Czérkev ē Wéreniu prēdk niesze; dokelž Té to
o Božo ſam zjerwiw, ha, zo bōchmó tey Czér-
kwi poſuſhini boli, porutžiw ſé.

Teje Nadžije.

Mói Božo! Ja bo ſwérne wot Tebe nadžiju,
tu Zbóžnoscz, teiž te Madé ha Srédfi ē
Zbóžnosci dóstacž; Dokelž Té to mi slubiw ha
wowschim neskónčne ſwérné ſé.

Teje Luboſeze.

Mói Božo! Ja Ēje luburwu z czéwoje mojeje
Wutrobó, dokelž Té ta naiwóſcha Do-
brota, ha wscheje Luboſcze hódné Bóh ſé.

Te

†

Te Salve Regina.

Bódg powitana Té Králowna! Té Maczter teje Miwoſcze, Té Žirreňo, Té Smotkoſcž, ha nascha Nadžija bódž powitana! K Tebi ſo mó wovamo mó huſene Djéczi Jévine. K Tebi zdéchurwemó žawoſcžicžé ha pwakaicžé tu wo tém Dotę téh Sélzow. Ach da Té naſcha Rétznicza! Wobrocž twojey miwoſcžiwoi Wotži ſt nam; ha tu po tém Huſenſtwe pofaż nam Jézuſa, tón žohniuwané Pwód twojoho Žiwota, o ſmělna! o dobrocžiwa! o ſmokta Kniežna Marija. Amen.

Spěvanio.

Wo předawſchim Woſku.

Džakuimó ſo tomu Kniežu * za to, ſchtož ſmó wukněli; * Wón dai, zo bóchmó tu Wudžbu * Pži nami teiž zdžerželi. * Dai nam roſcž na Mudroſcži, * Wére, Nadžji, Eu- boscži. * To nam pomhai Nada Boža, da ſmó hódni wěcznoh' Zboža.

Modlitwa E Jédži.

Wo tém Menie Boha Wót t̄ tja, ha Séh t̄ na, ha Švatoho t̄ Ducha. Amen.

Wſchitkich Wotži, Knieže, ſt Tebi Nadžiju maju; ha Té dawasch jím tu Jédž wo prawóm Čzaſu. Té wotewrisc̄h twoju Ruku, ha napelniſc̄h kózde Zwěro (wſchitko, ſchtož jo živo) z Požohnuwaniom. Krawa bódž Bohu Wóttzey, ha Séhney ha ſvatomu Duchey, haſko to bē wot Spotžatka, ha net, ha pžecžé, ha Wéki na Wéki. Amen.

Wót,

†

Wóttze nasch. Strowa s̄e Marija.

Knieje Božo, ſiebeski Wóttze! Požohnui naſ
ha tu te twoje Daré, kotrež mo wot two-
jeje Dobrocziwoſcze ſebi bracj budžemó. Pjerez
Ježuſa Kréſtuſa, naſchoho Knieza. Amen.

Džakuwalio po Jéđzi.

Bo tém Menie Boha Wóttza ic.

Knieje Božo ſiebeski Wóttze! Mo ſo Či
džakuwemó zwſchitke twoje Dobroté, z fo-
trémiz Té naſ wſchédne naſéczisch. Kíž Té živó
ſé, ha kraluvesch Wéki na Wéki. Amen.

Wóttze nasch. Strowa s̄e Marija.

Kwalcze toho Knieza wſhiczé Pohárii, kwalcze
joho wſhiczé Ludžo; pjetoiž joho Miwoſež jo
wobkručena nadnami, ha ta Wérmoscž toho
Knieza wostanie węczne. Krawa bodž Bohu
Wóttzen ic.

Naſecz Knieje wſchitke khude Dusche z teju
ſiebeskeju Jéđzu twojeje Miwoſcze, ha dai jim
tón Wotpotžiwk teje węcznejje Zbójnoscze. Amen.

Wetžorne Modlitwé

Wetžor, předé hacj ſo Jeñesch, poſlat na
twoje Kołena, džakui ſo Bohu, ha porutž
ſo jomu, prajiczé:

Bo tém Menie Boha Wót tza, ha Séh-
t na, ha ſwatoho t Ducha. Amen.

Mój ſiebeski Wóttze! Ja ſo Či džakuwu
pjerez Ježuſa Kréſtuſa twojoho luboho
Séhna

Séhna naschoho Knieza, zo Té mé tón Džení tak
nadne zvarnuwaw, ha mi hubenomu Reschni-
kem twoju wulku Miwośc̄j worschich Węczach
wopokazaw s̄é; ha proschu Eże, Té czew mi
wschitke moje Rechi wodacz, ha mé teiž tu Nocz
nadne zvarnuwac̄; pžetoiz Žebi ja porutjam
moje Ežewo, Duschu, ha wschtiko do twojey
swatey Rukow. Twój swaté Žandzel bódž
pžimnii, zo tón zwó Nepjeczel žaneje Moczé
nademu nienainaka. Amen.

Wóttze nasch. Strowa s̄é Marija. Ja
wčru do Boha Wóttza. Te džesac̄j Bo-
že Kaznie. Po tém teiž pžistai z Rani-
schich Pacžerow horeka, te:

O Mói Mailubski Jézuško. Swata Ma-
rija, ha wschicže lubi Swacži. O Swaté
Žandzelo Pěsteňe. Tón Žandzel toho Knieza
pžineſe ic. Na to prai:

O Knieze! wostaní pela mé, pžetoiz tón
Džení jo so pominew. Bódž Té nět moja
Pomhocz, ha moje Zbožo wo Žiaſu teje Ežem-
nosc̄je.

Dai teiž mói Božo, mi ha wschtikim Ežwoje-
kam jenu zbožnii Žtundu k Žirveniu, ha teiž
k Wumrecžu, pžez Jézuſa Kréſtuſa naschoho
Knieza. Amen.

Požohnui t me džentza tu Nocz ha kójdé
Žiaſ Bóh Wóttz, fiz mē sworim jo. Po-
zohnui t me Bóh tón Séha, Jézuſ Kréſtuſ,
fiz me ze swojeju droheju Krivu wumóžiw jo.
Požohnui t me Bóh tón swaté Duch, fiz me
swatoscžim jo. Amen,

Mob-

g

†

Wobkrep̄ ſo, ha twoje Wožo ze ſives
czenaju Wodu.

Déž ſo leħasch.

Jézusť † Nazarenski † tón Kral † těch Židov
czéro me pžed teju nahwoju, pžekrataneju, ha
twoju Smrcžu zwarnuwačž. Amen.

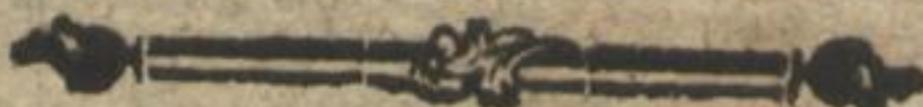
O Sväté Božo! Sväté ſélné Božo!
Sväté niesmertné Božo! ſinél ſo nademnu.

Wo Mere czu ja wotpotžuwačž ha ſpacž.

Te Požohnuwaňo toho Wſchohomocznoho
Boha Wót † tza, ha Séh † na, ha ſvatoho †
Ducha; pžiindž ē nam deťe, ha wostan ſ
nami pžecze. Amen.

Jézusť, Marija, Jozef, ram porutžu ja
moje Czéro ha Duschu. O Nebeski Wóttze!
do twojey Rukow porutžu ja mojoho Ducha.
Amen.

A. M. D. Gl.

Vorerinnerung.

Die Sorben bedienen sich im Schreiben zwar der deutschen Buchstaben; weil sie aber darmit, ohne einige besondere Zeichen, ihre Aussprache nicht ausdrücken können, und auch einige Buchstaben anders, als im Deutschen aussprechen; so hat man es für nöthig erachtet, in folgenden Anmerkungen die sorbische Aussprache der Buchstaben zu bestimmen. Man merke also:

Erstens die Selbstlauter e und ö.

e das reine, wird beym Ansange eines Wortes rein, wie ein pureß e in tebi, ſebi, džen, &c. am Ende aber wie ein å ausgesprochen, als: dobre, īane, towſte.

é mit einem Strich, hat einen mittlern Laut zwischen e und i, und lautet wie im Deutschen das ein den abgekürzten Worten sag'n, red'n, trag'n. Dieses é ist der Stummen eigentliche Stimme. Té, Dé.

ê mit einem Punkte, heißt ié; ist von dem gestrichelten é weiter nicht unterschieden, außer, daß im Lesen hier der vorstehende Mitlauter allzeit als ein accentuirter ausgesprochen wird, als Mér, Néw, gleichsam Mér, Néro.

o das reine, hat erstens einen mittlern Laut zwischen a und o, und lautet, wie sonst im Deutschen vom Pöbel das a ausgesprochen wird, als: Bozo, Wojo; zweitens lautet es, wie im Deutschen ordentlicher Weise das o in Noth, als: Stow, Schow. Dieses aber muß der Gebrauch lehren.

ó mit einem Strichlein, hat einen mittlern Laut zwischen o und u, und vermengt sich gleichsam mit dem u; es lautet viel dunkler, als im Deutschen gemeinlich das o ausgesprochen wird. Ton Mör, die Pest.

Zweyten die Mitlauter **h**, **i** mit einem Querstrichlein, **m**, **n**, **r**, **p**, **w** mit einem Punkte.

Diese schliessen allzeit ein anhängendes j in sich; gleichsam bij el'j, em'j, en'j, pje, wje, doch so, daß das j nur gelinde berührt, und im Buchstabiren und Lesen als ein einziger Buchstabe angesehen wird. Z. B. im h Reba, Graben, gleichsam Rebja; im i, Eescz, Eist; im m, Maſo, Fleisch; im n, Nebo, Himmel; im r, Rad, Ordnung; im p, Pata, Ferse; im w Weß, Dorf.

Drittens die Mitlauter **s**, **z**; und **ž** mit einem Punkte.

s wird allzeit scharf ausgesprochen; zwischen s und ſ ist kein Unterschied; das ſ wird nur darum gesetzt, damit der Leser desto eher wahrnehme, daß er nicht reich, wie bey den Deutschen in so, selbst,

selbst, sondern allzeit scharf, wie ein ss aussprechen soll, als ȝédém Séhnow, sieben Söhne. ȝ heißt eze, oder zet; gleichsam ese, oder set, wo das s weich ist. Es lautet wie das gelinde s im Deutschen so, lese, als: ȝelezo, Eisen.
ȝ mit einem Punkte, heißt eȝe, oder ȝet, gleichsam esche oder schet, doch mit einem sehr gelinden Zi- schen, als: ȝaba, Frosch, ȝona, Weib.

Viertens die doppelten Buchstaben cȝ, eȝ, dȝ, ȝh, ȝȝ, pȝ, tȝ, tȝ. Diese werden nicht als zwey besondere, sondern nur als ein Buchstabe ausgesprochen.

cȝ heißt nicht ce = cet, sondern nur ce; es gilt bald so viel, als bey den Deutschen das ȝ, jedoch etwas gelinder, als: Czawta, Semmel.

eȝ heißt cȝe, es gilt soviel als tsch, aber ganz gelinde, als: cȝaham, ich ziehe.

dȝ heißt dȝe, gleichsam dsche, aber gelinde, als: dȝewo, Arbeit, dȝak, Dank.

ȝh heißt ȝha, wird hart ausgesprochen, wie das R im Deutschen vom Anfange in den Wörtern Ra- sten, Kirche; als: Rhoroscȝ, Krankheit, Rhu- doba, Armut; f über das einfache heißt ca, wird gelinde ausgesprochen, wie das f in dem deut- schen Worte: Werke, als: Rameñ, Stein, Koreñ, Wurzel.

ȝȝ heißt Eȝe, wie Esche, als: Rȝescȝian, Christ, Rȝiz, Kreuz.

pi

41

p̄ heißt p̄ze, wie psche, als: Pscheczel, Freund,
p̄zez, durch.

t̄ heißt t̄ze; gilt so viel, als bey den Deutschen das
t̄ in Schutz, Hitze, als: t̄zi, drey, t̄zihacz, scheren.

t̄ heißt t̄ze, wie tsche mit einem harten Zischen, als:
t̄zach, Zeit.

Weil zwischen c̄, und c̄; zwischen t̄, und t̄; in-
gleichen zwischen c̄, und t̄, wie auch zwischen c̄, d̄,
und t̄ ein merklicher Unterschied ist; so setzt man hier
einige Beispiele bey, aus welchen man diesen Un-
terschied besser wird kennen lernen.

c̄, Czawta, Czébla, Lzéppô, czuzé.
Simmel, Zwibel, Flegel, fremder.

c̄, Czern, czahacz, czichi, Czéwo.
Dorn, ziehen, stiller, Leib.

d̄, Dzak, Djent, Djéwo, Djiw.
Dank, Tag, Arbeit, Wunder.

t̄, t̄zi, Kotzi, jutze, wótzic̄.
Drey, welche, morgen, schärfen.

t̄, t̄zinc̄, Kotzi, tutzel, wótzic̄.
Machen, von Razen, Regenbogen, eggen.

Die übrigen Buchstaben werden, wie im Deut-
schen ausgesprochen.

Wenn f, w, z für sich besonders stehen, so sind
sie Vorwörter; und bedeutet das f zu, das w in,
und

und das z mit, oder aus. Diese müssen im Buchstabiren und Lesen zur folgenden Sylbe geschlagen werden, weil sie als stumme Buchstaben für sich selbst nicht lauten können. Z. B. ē Mēstu, zur Stadt; w Mēscze, in der Stadt; z Mēsta, aus der Stadt.

Endlich kann man die Buchstaben auf serbisch Pišmiki nennen, einen Punkt Dépk, punktirte Buchstaben dépkuwane Pišmiki, das Buchstaben Pišmiki znoschuwacj, und das Lesen Swo- wa znoschuwacj.

Man hat in diesem A B C auch die deutschen, und römischen Zahlen beygefügert, und daher bey den Gebrothen, anstatt: Ta preia, ta druhia, sie nur mit Zifern angemerkt, damit Kinder so gleich beym Anfange die Zifern kennen lernen.

Ein fleißiger Schulhalter wird sichs bestens angelegen seyn lassen, damit alles zur grösseren Ehre Gottes, den Lernenden, und folglich dem gemeinen Besten zum Nutzen gereiche; welches denn auch zu seiner eigenen Ehre vieles beytragen wird.

515014

in Wohlensse 1720.

Das Wendische A. B. C.

A a b b c d e ē ē f g h i ē ē h l
ѣ m m n n o ó p p q r r s ſ ſ ſ
t u v w w x y z z cž dž rž tž.

ѣ bje. ē elj. m emj. n enj. p pje r erj. w wje.

e ohne Punct und Strichel ist ein pures e.
wie in dem Wort: te Žwe. Das Böse.

ē mit dem Punct hat gleichsam ein i in sich,
wie in dem Wort: dwē Stžē. zwey Hundert.

é mit dem Strichel wird gleichsam durch
die Nase ausgesprochen: té bē hotowé. du
bist fertig.

o. ohne Strichel lautet wie bey den Teut-
schen das a. als: hdo hđo hwon. wer ge-
het hinaus.

ó. mit dem Strichel wird ausgesprochen
wie sonst bey den Deutschen das o. als: žón
Žwon. die Glocke.

Das ſ. oder ſ. wird allzeit hart ausgespro-
chen: ſélené gesalzen / und nicht želené. so
grün heisset.

Das y. wird ausgesprochen: wie das con-
sonant j, gleichsam ji als: Neyo. ein Ey.

ž. ohne Punct ist gleichsam ein weich ſ.
als želené. grün. Žemá. Erde.

ž. mit dem Punct ist gleichsam ein weich ſch.
als: žiyu. ich heyle. žaden. Feiner.

cž. ohne Punct wird allzeit ausgesprochen
als wie ein c. und wird nur deswegen das z.
darzu gesetzt, damit das c. nicht wie k. ausge-
sprochen werde. cž, mis

c̄. mit dem Punct wird ausgesprochen wie ein weich c. als: c̄zešac̄ zimmern.

d̄. wird noch weicher ausgesprochen: als wie in den Wort: d̄zešac̄. Zehen.

t̄. wird allzeit hart ausgesprochen. als: t̄zešac̄. Fämen.

r̄. wird ausgesprochen wie im Böhmischen das r. als: r̄zec̄. Zittern.

te. daß.

té. du.

dwe. Zwe.

bak. pfui.

čak. blecke.

kapa. tröpfelt.

Dhapa. ein Kappe.

lóß. frey.

loß. das Lóß.

Macz. Mezen.

macza. tändlen.

šelic̄. salzen.

želic̄. würzen.

schlež. nāen.

žic̄. heulen.

Uleha. näge.

neda. gibt nicht

hwon. hinaus.

wón. Er.

padné. er fiel.

pané. truncken.

Kana. Wunde.

řana. schön.

Wozac̄. nehmen.

ivazac̄. binden.

c̄zešac̄ zimmern.

d̄zešac̄. zehen.

t̄zešac̄. Fämen.

r̄zec̄. Zittern.

e. alleine wird weichlich ausgesprochen. als: kapa es tröpfelt.

eh. aber wird härter und mit gleichsam einem Aushauchen vorgetragen. als: Dhapa. ein Kappe oder langer Rock. Ab

Ab	eb	éb	éb	ib	ob	ób	ub.
Ba	be	bé	bé	bi	bo	bó	bu.
Ub	eb	éb	éb	ib	ob	ób	ub.
Wa	be	bé	bé	bi	bo	bó	bu.
Ucz	ecz	écz	écz	icz	ocz	ócz	ucz.
Cza	cze	czé	czé	czy	czo	czó	czu
Ucz	ecz	écz	écz	icz	ocz	ócz	ucz
Cza	cze	czé	czé	czy	czo	czó	czu
ud	ed	éd	éd	id	od	ód	ud.
Da	de	dé	dé	di	do	dó	du.
Uf	ek	ék	ék	ip	ok	ók	uf.
Ra	ke	ké	ké	fi	fo	kó	ku.
Rha	khe	khé	khé	phi	kho	khó	khu.
Ul	el	él	él	il	ol	ól	ul.
La	le	lé	lé	li	lo	ló	lu.
Uf	et	éł	éł	it	ot	ół	ut.
La	fe	fé	fé	ii	io	kó	fu.
Um	ein	ém	ém	im	om	óm	um
Ma	me	mé	mé	mi	mo	mó	mu
Uñ	ein	éñ	éñ	in	om	óñ	uñ.
Ma	me	mé	mé	ni	mo	mó	mu
An	en	én	én	in	on	ón	un.
Na	ne	né	né	ni	no	nó	nu.
Uñ	en	éñ	éñ	in	on	ón	uñ.
Na	ne	né	né	ni	no	nó	nu.
Ap	ep	ép	ép	ip	op	óp	up.
Pa	pe	pé	pé	pi	po	pó	pu.
Ap	ép	ép	ép	íp	óp	vó	vp.
Pa	pe	pé	pé	pi	po	vó	pv.

Ar	er	ér	ér	ir	or	ór	ur.
Ra	re	rē	rē	ri	ro	rō	ru.
Ač	er	ér	ér	is	or	ór	ur.
Na	re	rē	rē	ri	ro	rō	ru.
As	es	és	és	is	os	ós	us.
Ga	se	sé	sé	si	so	só	su.
Asch	esch	ésch	ésch	isch	osch	ósch	usch.
Schafshe	sché	sché	sché	schí	scho	schó	schu.
At	et	ét	ét	it	ot	ót	ut.
Ta	te	tē	tē	ti	to	tó	tu.
Aw	ew	éw	éw	iw	ow	ów	uw.
Wa	we	wē	wé	wi	wo	wó	wu.
Uw	ew	éw	éw	iw	ow	ów	uw.
Wa	we	wē	wé	wi	wo	wó	wu.
Ay	ey	éy	én	iy	oy	ón	uy.
Na	ye	yé	yé	yi	yo	yó	yu.
Až	ez	éž	éž	íž	ož	óž	uz.
Za	ze	žé	žé	ží	žo	žó	zu.
Až	cz	éž	éž	íž	ož	óž	uz.
Za	že	žé	žé	ží	žo	žó	žu.
Alcž	ecž	éčž	éčž	icž	ocž	óčž	ucž.
Adž	edž	édž	édž	idž	odž	ódž	udž.
Dža	dže	džé	džé	dži	džo	džó	džu.
Arž	erž	érž	érž	irž	orž	órž	urž.
Rža	rže	ržé	ržé	rži	ržo	ržó	ržu.
Lža	lže	lžé	lžé	lži	lžo	lžó	lžu.

(O)

lose Beil.

Datum der

SLUB DRES

3 0852

